

S. Thomas in articulo, et ex ipsa ratione formæ patet: sed loco materiæ a Christo Domino institutæ non licet aliquid mutare, seu mutare illam in aliam, etiamsi possit eodem modo significare: ergo neque verba.

XXV. Respondetur, quod verba in eo in quo determinata sunt a Christo Domino ut sint forma, minus mutari possunt quam materia, scilicet quoad significationem. Quia tamen verba non sunt eadem apud omnes, ideo possunt mutari quoad materialem sonum, ratione cuius non habent rationem formæ, dummodo idem significant; materia vero, quia est eadem apud omnes, ut oleum, panis, aqua, et materialiter mutari non potest; determinatur tamen a verbis significantibus idem, licet diversa materialitate.

XXVI. Secundo objicies: Corrupta mutatio, quæ fit ex lapsu linguæ, fit quando ly Patris, mutatur in Patrias, conficit sacramentum: ergo etiamsi ex eodem lapsu linguæ quis mutaret ly Patris, in Matris, conficeret sacramentum, si quidem ex accommodatione et circumstantiis intelligunt omnes lapsum linguæ esse, et voluisse dicere Patris, cum in Trinitate non sit mater.

XXVII. Confirmatur, nam mutare nomina Patris et Filii et Spiritus sancti in nomen Genitoris et Geniti et Spirati, seu Procedentis, est accidentalis mutatio: ergo similiter si mutaretur in hanc: In nomine Genitoris, Imaginis et Doni, valebit, si quidem datur forma in illis vocibus, quæ sunt peculiaria Personarum, et non datur solum de Trinitate in communi.

XXVIII. Respondetur, quod ly matris, simpliciter habet aliam significationem, quæ nec ex accommodatione et usu hominum debitum sensum reddit; per accidens autem est quod audientes intelligant, quod vel-

let dicere, aut deberet; non enim consistit accommodatio sensus in bonitate intelligentis particularis, sed in ipsa oratione in se, videlicet, si talis sit quod possit accommodari, vel non accommodari quantum est ex se ad significandum secundum communem usum, non secundum particularem intelligentem. Unde quod mutatio hæc sit accidentalis, non sumitur ex lapsu linguæ, nec ex bonitate ipsius intelligentis, sed ad orationem ipsam in se inspiciendum est. Quando enim dico: In nomine Matris, etc. non nomino Trinitatem, sed ita corrumpitur sensus orationis per lapsum linguæ, ut alia prorsus oratio alterius sensus efficiatur; quando autem dicitur Patrias, censetur Patris corrupte et balbutienter prolatio.

XXIX. Nec potest aliqua certa regula tradi, cur ista verba sic prolata totaliter sensum corrumpant, alia vero non, nisi communis modus concipiendi, in quo fundatur quod oratio sic mutata alium sensum reddat, sic vero mutata non alium, sed eundem retineat, modo tamen minus perito. Cum enim certum sit aliquam mutationem posse fieri, quæ non tollat sensum propositionis, et aliquam quæ tollat in singulari, judicandum id est ex communi modo concipiendi. Et si contingat aliquando dubium manere, an tanta corruptio sit vel non, manet quodque dubium de validitate sacramenti; et ideo semper ad ipsum sensum, qui redditur a propositione, attendendum est, non autem ad lapsum linguæ, vel bonitatem intelligentis. Et dicimus bonitatem intelligentis particulariter, non autem ad bonitatem intelligentium sic communiter; tunc enim jam est communis usus, et ex illius accommodatione redditur sensus propositionis.

XXX. Ad confirmationem respon-

detur utramque illam formam esse dubiam; licet enim æquivalere videantur in re significata, sed non in expressione, et modo distincto significandi, sicut significatur per illam: In nomine Patris et Filii; requiritur enim synonymitas vocum in modo significandi distincte. Sic sentit Cabrera articulo octavo, disputatione prima. Et similiter qui diceret: Ego te mundo, non faceret sacramentum, quia non distincte significat modum dandi gratiam.

XXXI. Tertio arguitur: Quidquid additur vel tollitur a propositione, aliquid significat: ergo mutat significationem propositionis, ergo et sensum illius, quia hic in significatione propositionis fundatur. Sicut qui tollit particulam enim in forma panis, propositionem quæ erat causalis, reddit de inesse; et sic mutat illam.

XXXII. Confirmatur, quia qui dicit in nomine Patrias, facit propositionem quæ secundum se alium sensum, et aliam significationem habet; ergo de se non præbet fundamentum ut accommodetur ad proprium sensum magis quam alia mutans etiam similiter significationem.

XXXIII. Respondetur, quod non quidquid significat, mutat sensum propositionis, ut propterea additum, vel sublatum tollat sensum illius. Etsi enim sensus propositionis ex partibus resultet, tamen stat bene quod ex diversis vocibus idem sensus propositionis efficiatur. Idem enim est dicere, liber Catonis, vel liber quem Cato possidet; et additio istarum vocum non mutat sensum essentialem et intentum. Sic ergo quamdiu sensus, qui per sacramentalem formam intenditur, manet, non est mutatio substantialis, quantumvis id quod mutatur significativum sit. Et quia in forma panis non intenditur, quod propositio sit causalis, vel de inesse, sed

quod significet corpus Christi sub speciebus; hinc est quod variatio particulæ enim non est essentialis.

XXXIV. Ad confirmationem respondetur, quod in illa propositione est sufficiens fundamentum ut ex accommodatione, seu communi usu, maneat idem sensus, quia licet unus, aut alter terminus partialis varientur, tamen manet propositio veluti sub propria forma, et corruptio illa intelligitur solum esse in pronuntiatione, et ex parte loquentis, non etiam ex parte rei significatæ; et accedente communi usu sic intelligentium, non est necesse exigere aliud fundamentum ut censeatur retinere eundem sensum. Non enim ad id requiritur identitas vocum et impositionis, sed sufficit usus communis.

XXXV. Sed instabis: Si ex communi usu hominum sic accipitur illa propositio; ergo etiamsi ex industria et scientia quis eam proferat sic corrupte, sacramenti formam conficiet, quia quod ex industria et scientia proferatur, vel non, nihil facit ad communem usum, consequens autem est contra determinationem papæ Zachariæ in capite Retulerunt, et contra D. Thomam hic.

XXXVI. Respondetur, quod illa propositio, cum ex virtute impositionis aliter significet, ut inquit hic D. Thomas accommodatio usus non habet locum, quando quis ex scientia et industria eam profert, quia tunc secundum suam impositionem præsumitur proferre, et sic videtur non intendere facere quod facit Ecclesia, et qui ex imperitia sic profert, non secundum impositionem suam profert, sed secundum Ecclesiæ intentionem; et cum alias non ita corrumpat sensum propositionis, ut non det locum usui et accommodationi intelligentium, ex acceptione eorum significat, quæ

accommodatio et usus non cadit nisi supra propositionis sensum non omnino mutatum, non supra propositionem prolatam ab eo, qui scit alias diversam habere significationem, et sic vult proferre. Cabrera tamen disputatione XXI, articulo sequenti in fine censet, quod utens vocibus secundum accommodationem usus, etiam ex industria, conficit valide, etsi peccet.

ARTICULUS VIII.

Utrum liceat aliquid addere verbis in quibus consistit forma sacramentorum?

I. Ad tres conclusiones possumus reducere doctrinam articuli.

II. Prima conclusio: In mutatione verborum formæ, si ex parte ejus, qui profert verba, sit intentio inducendi novum ritum, qui non sit receptus ab Ecclesia, defectu intentionis non conficitur sacramentum, si non intendat facere quod facit Ecclesia.

III. Secunda conclusio: Ex parte significationis, seu defectu significationis verborum, si per diminutionem vel additionem varietur substantialis sensus propositionis intentus a forma sacramentali, non conficitur sacramentum; si autem per talem diminutionem, aut additionem non tollatur formalis sensus, validum erit sacramentum; peccabit tamen conficiens, si ex contemptu, aut negligentia id faciat.

IV. Tertia conclusio solutione ad tertium: Si sit tanta interpolatio verborum, quod tollatur intentio et intellectus verborum, non conficitur sacramentum, alias vero sic: et idem est dicendum de transpositione verborum.

V. Prima conclusio S. Thomæ constat ex defectu intentionis mi-

nistri, quam necessariam esse ad conficienda sacramenta, infra docet S. Thomas quæstione LXIV, articulo VII. Quod autem intelligat sanctus doctor per intentionem inducendi ritum ab Ecclesia non approbatum, seu receptum, dubium est, cum non quilibet ritus, etiamsi introduci intendatur, variet intentionem faciendi quod facit Ecclesia; ut si quis velit in forma panis introducere tamquam essentielle illam particulam, quod pro vobis tradetur qui tamen vere conficeret. Sed de hoc dicitur in controversia.

VI. Secunda conclusio probatione non indiget, cum constet manente debito sensu formæ, operari formam ad sacramenti confectionem, si quidem ratione sui sensus operatur, eo autem sublato, nullo modo posset operari. Et ita quidquid mutetur alias circa talem formam, non tollit verum fieri sacramentum. Quod vero peccet, qui ex contemptu aut negligentia mutationem facit, etiam circa non substantialia formæ patet, quia in re gravi, videlicet in ipsis formis sacramentalibus, mutat id quod Ecclesia constituit fieri.

VII. Tertia conclusio eadem probatione et fundamento nititur, qua præcedens, si quidem ad id tendit.

DUBIUM PRIMUM.

AN QUICUMQUE, ET QUOTIESCUMQUE INTENDIT MINISTER INDUCERE NOVUM RITUM AB ECCLESIA NON RECEPTUM, FIAT NULLUM SACRAMENTUM?

Conclusio est negativa.

VIII. Pro cuius intelligentia advertendum est, quod intendens inducere illum ritum, aut ita intendit illum quod tollit intentionem communem Ecclesiæ, et quam debet

ipse habere secundum quod in persona Ecclesiæ ministrat, aut non tollit communem illam intentionem Ecclesiæ, sed illam retinendo, vult nihilominus suum ritum introducere. Et in isto ritu introducendo potest se habere tripliciter, uno modo taliter, quod ille ritus non compatiatur verum sensum verborum, sed eum tollat: alio modo taliter, quod illum compatiatur, etiamsi minister putet aliquid amplius, vel minus esse de essentia sacramenti: tertio modo, quod reddat illum ambiguum et æquivocum.

IX. De ritibus autem, qui non tangunt formam, id est, verba sacramentalia, præsens articulus non loquitur; illi enim circumstant solum, et accidentia sunt sacramenti; quorum mutatio est certum quod non variat sacramentum, ut quod celebretur cum vestibus sacris, cum corporalibus, etc. et ideo per novum ritum intelligimus religiosam illam cæremoniam, in qua consistit sacramentum, id est, qui pertinet ad formam ipsam aut materiam.

X. Igitur primo certum est, quod qui intendendo inducere novum ritum tollit intentionem generalem Ecclesiæ, in cuius persona ministrat, nihil conficit, non propter mutationem verborum formæ, sed propter defectum intentionis, quæ ut D. Thomas docet infra quæstione LXIV, articulo VIII, requiritur in ministro; ut videlicet actione illa utatur secundum eam determinationem, quæ instituta est; et ideo debet determinationem illam intendere, et non aliam.

XI. Sed currit difficultas admitendo quod habeat minister intentionem veræ Ecclesiæ, conetur tamen inducere novum aliquem ritum, qui casus admitti non potest, nisi supposita ignorantia aut dubietate, ut si quis ignorans hoc esse de essentia formæ, aut dubitans

quæ sit vera Ecclesia, habeat nihilominus intentionem faciendi quod facit vera Ecclesia, quæcumque illa sit, aut faciendi quod Christus Dominus instituit; et tamen quia putat hoc esse de essentia formæ, verbi gratia, ponere in forma panis: *Quod pro vobis tradetur*, illam sic profert. Si enim sciret hoc non esse de essentia formæ, et tamquam essentielle vellet proferre, non haberet intentionem Ecclesiæ. Sed supposita hac ignorantia aut dubietate, et tamen habendo intentionem Ecclesiæ, non hujus aut illius in particulari, sed illius quæ vera est; quæ intentio non tollitur per hoc, quod iste putet hanc in particulari Ecclesiam esse veram, aut hunc ritum esse necessarium, excluderetur tamen intentio illa generalis Ecclesiæ, si verbi gratia, odio Ecclesiæ Romanæ, quæ sola vera est, intenderet non facere quod facit Romana Ecclesia, etiamsi vera sit.

XII. Sed quæcumque habet intentionem faciendi quod facit vera Ecclesia, quæcumque illa sit, non tollitur intentio generalis, si quidem minister conficit sacramentum secundum quod repræsentat personam publicam, et personam instituentis. Instrumentum enim magis respicit principale agens, quam peculiarem virtutem: unde si salvatur in ministro intentio principalis instituentis, salvatur intentio requisita ad conficiendum sacramentum.

XIII. Secundo ergo dico, quod si ille ritus, quem intendit inducere minister, non compatiatur verum sensum formæ, procul dubio tollit validitatem sacramenti; ut si quis intendat baptizare sub ista forma: In nomine Patris majoris, et Filii minoris, tunc quantumcumque intendat facere quod facit vera Ecclesia, nihil facit, quia corrumpit sensum veræ Ecclesiæ, et consequenter